

Бондаренко Е.В.

Национальный университет «Одесская юридическая академия»

РЕФОРМИРОВАНИЕ ОТРАСЛИ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ**Аннотация**

Статья посвящена исследованию целесообразности и необходимости реформирования отрасли внутренних дел. Характеризуется отрасль внутренних дел с указанием задач органов внутренних дел и особенностей самой отрасли. Выделены причины, которые обуславливают необходимость осуществления такого реформирования. Особое внимание уделяется Проекту Концепции первоочередных мер реформирования системы Министерства внутренних дел. Осуществлен анализ вышеуказанного документа с выделением особенностей процесса реформирования отрасли внутренних дел.

Ключевые слова: отрасль внутренних дел, управление внутренними делами, реформирование, задачи органов внутренних дел, концепция.

Bondarenko K.V.

National University «Odessa Law Academy»

REFORMATION OF THE INTERNAL AFFAIRS FIELD**Summary**

The article is devoted to the research of expediency and necessity of reforming the field of internal affairs. The field of internal affairs is characterized marking out the tasks of the internal affairs bodies and specific features of that field. There reasons that stipulate the necessity of realization of that reform are determined. The special attention is paid to the Project of the Concept of first-priority measures of reformation of the system of the Ministry of Internal Affairs. The analysis of the abovementioned document is conducted and the specific features of the process of reformation of the field of internal affairs are noted.

Keywords: internal affairs field, management of the internal affairs, reform, tasks of the internal affairs bodies, concept.

УДК 340

СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА**Гадьмаші В.Р.**

Ужгородський національний університет

У статті зроблений аналіз проблем тлумачення права. Також здійснена загальнотеоретична характеристика способів тлумачення норм права та проаналізовані правила використання і прийоми кожного з них. Також досліджена проблема співвідношення інтерпретаційних способів і канонів у вітчизняній правовій системі. Автором наголошено на тому, що структурна недовіршеність законодавства підсилюється якісними недоліками української правової системи. В першу чергу, це стосується низького рівня законодавчої техніки. Верховній Раді України з постійно зростаючими вимогами до правотворчої роботи не завжди вдається ефективно врегулювати суспільні відносини, що динамічно розвиваються. Вади законодавчої техніки, помножені на недостатню розмежованість функцій і повноважень органів державної влади, зумовлюють прийняття і дію надмірної кількості підзаконних нормативних актів, які часто вносять у правове регулювання зайві суперечності, ускладнення, неясності тощо.

Ключові слова: способи тлумачення норм права, правила застосування способу інтерпретації, інтерпретаційні прийоми, канони тлумачення норм права.

Вступ. Загальновідомо, що потреба в юридичній інтерпретації необхідна для будь-якого правового акта. Правова норма завжди вимагає тлумачення, навіть якщо вона сама утворює норму тлумачення. Іншими словами, не існує законів, про які можна було б сказати, що вони взагалі не потребують тлумачення і ніколи його не потребуватимуть [13, с. 255]. Таким чином, теорія та практика юридичної інтерпретації спростовують відомий латинський вислів «in claris non fit interpretatio» (зрозуміле не потрібно тлумачити).

Питанням вивчення та дослідження сутності та проблемних аспектів тлумачення права займалися С.С. Алексеев, Ю.А. Ведерніков, В.С. Грекул, Ю.Л. Власов, В.П. Нагребельний, С.А. Комаров,

Н.М. Коркунов, М.П. Молибога, С.М. Олейников, Г.О. Христова та ряд інших вчених.

Постановка проблеми. Дана стаття є спробою детального визначення сутності та проблемних аспектів тлумачення права.

Щодо виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, то важливим аспектом є обґрунтування специфіки політико-юридичних аспектів тлумачення права

Постановка завдання. Метою даної статті є визначення особливостей правового регулювання сутності та проблемних аспектів тлумачення права.

Виклад основного матеріалу дослідження. З часу здобуття незалежності перед Україною постало завдання розбудови соціально орієнтованої,

економічно розвинутої і правової держави, яка має посісти належне місце в світовому соціумі. Саме на досягнення цієї мети спрямовані ті структурні перетворення, що відбуваються в Україні останнім часом. У перші роки незалежності України було ухвалено чимало нормативних актів, спрямованих на встановлення нових відносин у суспільстві. З пошуком державою свого шляху розвитку, продовженням реформ, інтенсивність розвитку українського законодавства постійно зростає. Реалізація цього правового матеріалу потребує, насамперед, усвідомлення змісту норм права, що містяться у прийнятих актах. Без глибокого розуміння змісту норм права неможлива їх ефективна реалізація, систематизація, формування правової культури та правосвідомості, розроблення та прийняття нових норм. Проте з'ясування дійсного змісту правової норми лише простим ознайомленням з її текстом є неможливим. Це зумовлено особливостями самих норм права, формами їх функціонування та зовнішнього виразу. Дослідження цих особливостей і форм, а також розкриття змісту норми обов'язково вимагає використання засобів тлумачення норм права. Саме тлумачення забезпечує процес і результати з'ясування та роз'яснення змісту правових норм. Важливе значення має також єдність розуміння і реалізації норм у суспільстві, що відбивається на стані законності в державі і досягається завдяки тлумаченню. Зазначеного можна досягти шляхом роз'яснення суб'єктам дійсного змісту норм права, тих ідей і понять, що закладені законодавцем. Крім того, значущість проблеми тлумачення норм права за сучасних умов підвищується додатковими підставами зовнішнього і внутрішнього характеру. Неймовірно малою здається кількість у системі сучасного законодавства систематизованих нормативно-правових актів. Це свідчить, насамперед, про суттєву деструктурованість та неузгодженість законодавства України. Теоретичною основою дослідження проблеми стали праці відомих вчених давнини та сьогодення. Вагомий внесок у розроблення цих проблем зробили С. Кечек'ян, М. Коркунов, І. Михайловський. На початку цього століття Є. Васьковський, П. Люблінський, Є. Трубецької, Г. Шершеневич окреслили методологію з'ясування змісту норм права. Проте їхні дослідження не мали системного характеру, а були спрямовані на висвітлення окремих аспектів проблеми. Суттєвий вплив на розвиток тлумачення правових норм справили праці Л. Воєводіна, М. Волпенка, В. Елькінда, П. Недбайла, А. Піголкина, О. Черданцева. Саме їм притамані системний підхід до вивчення цього явища, визначення головних складових частин тлумачення, розкриття його змісту і сутності. Відзначаючи чималий унесок цих та інших авторів у розроблення проблеми, маємо зауважити, що сучасні дослідження в світлі теоретичних і практичних потреб вимагають нових загальнотеоретичних підходів і методів. Разом із тим сучасні теоретичні дослідження сутності і змісту тлумачення обмежуються певною кількістю наукових статей (Алабіна О., Захарова О., Івакіна М., Прокоф'єв Г., Яцюк Т.), курсів лекцій (Комаров С., Котюк В.) або підручників з теорії держави і права (Венгеров А., Копейчиков В., Лазарев В., Марченко М., Хропанюк В. та ін.).

Питання тлумачення права є традиційним у юридичній науці, зокрема тлумачення норм права посідає значне місце у процесі право реалізації. Воно є найважливішою умовою їх правильного розуміння і застосування. Якщо б тлумачення

не було б, складний процес право реалізації був би вкрай важким, а в деяких випадках взагалі неможливим. Необхідність у тлумаченні підтверджена багатовіковим правовим досвідом, юридичною практикою тощо. У демократичному суспільстві тлумачення права має на меті виявлення змісту норм права для того, щоб забезпечити їх правильну, ефективну реалізацію відповідно до режиму законності [6, с. 42].

Термін «тлумачення» латинського походження і має багато значень. Термін тлумачення має широке і вузьке значення. У широкому значенні (інтерпретація) – це пізнавальний процес, націлений на пояснення суті природних явищ суспільного життя. У галузі права термін «тлумачення» використовують як під час пояснення, так і під час з'ясування змісту нормативно-правових актів [2, с. 167].

Тлумачити право – пізнавати й пояснювати його зміст, мету, соціальне призначення й практичну значущість. Тлумачення права – переклад його абстрактних приписів більш зрозумілою та доступною мовою конкретних понять і висновків [1, с. 128].

Тлумачення норм права обумовлено двома факторами По-перше, необхідністю і потребами правозастосувальної діяльності державних і інших суб'єктів суспільних відносин По-друге, потребами навчального процесу в юридичних вузах і юридичною наукою, яка аналізує і узагальнює правові поняття.

Соціальне призначення будь-якого тлумачення права полягає в забезпеченні однозначного (уніфікованого) розуміння змісту юридичної норми усіма, хто має її застосувати або реалізовувати [10, с. 153]. У найбільш загальному сенсі спосіб – це певна дія, прийом або система прийомів, яка дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось.

Важливо також відзначити, що поряд із способами інтерпретації норм права у вітчизняній літературі все частіше розглядають канони тлумачення чи правила правового міркування. Вони є явищем англо-американської правової традиції та винайдені як один із засобів уникнення свавілля в тлумаченні.

Канонами тлумачення визнаються, зокрема, такі: не позбавляйте законодавчий акт чинності, якщо існує тлумачення, яке дозволяє цього уникнути; не припускайте легковажно, що, ухваливши новий статут, законодавчий орган цим навмисно скасував попередній; не нехуйте супровідними положеннями; не кваптесь відкидати очевидне значення та багато інших. Узагалі-то, важко точно визначити кількість канонів тлумачення (К. Льюелін нарахував їх 27, а Ф. Бенніон – аж 396). Така насиченість доктрини тлумачення канонами говорить про те, що вони можуть суперечити один одному чи не відповідати практичній необхідності. Крім того, чимало з цих канонів мало застосовні сьогодні й тим більше в умовах нашої правової системи. Як приклади можна навести канони, згідно з якими статuti, що відмовляють правителю у звільненні від відповідальності, слід тлумачити вузько, а статuti, що регулюють взаємини з індіанцями, необхідно тлумачити на користь останніх. Проте деякі з них все ж таки можна визнати корисними у межах учення про юридичну інтерпретацію:

1) *eiusdem generis* – означає, що слова, які входять в узагальнюючу формулу після перерахування («інші», «тощо»), повинні тлумачитися як такі, що відносяться до того ж роду предметів, які вказані при перерахуванні;

2) *pari materia* – закони, які регулюють одні й ті самі близькі відносини, мають тлумачитися відповідно один до одного. Якщо одні й ті самі відносини регулюються кількома законами, то всі ці закони повинні розглядатися разом;

3) *noscitur a sociis* – якщо слово багатозначне, його застосування в законодавчому акті визначається за контекстом;

4) *expressio unius, exclusio alterius* – якщо в тексті закону перераховується те, до чого він відноситься, то тим самим виключається все те, що в ньому не згадано [12, с. 44–46];

5) «золоте правило», яке застосовується у випадку, коли результати «звичайного тлумачення» згідно із загальноприйнятим літературним читанням тексту є абсурдними й очевидний факт, що парламент не міг мати це на увазі;

6) *the social purpose* (в американській юридичній літературі він називається правилом «соціальної спрямованості») – відповідно до нього тлумачення законодавчого акта покликане виконати те суспільне призначення, задля якого він приймався. Цей інтерпретаційний канон був сформульований у 1584 р. англійським судом і з тих пір застосовується судовою практикою;

7) принцип обмеженого тлумачення правових положень, що встановлюють юридичну відповідальність особи, коли будь-який сумнів щодо значення правової норми тлумачиться на користь особи [12, с. 44–46].

Ефективним способом вирішення проблем юридичних суперечностей є тлумачення, що дає можливість виявити суперечливі і колізійні норми в законодавстві, встановити зв'язок загальних і спеціальних норм, допомагає правильно зрозуміти сферу їх дії, коло осіб, на яких поширюється їх дія, зміст того чи іншого законодавчого терміну.

Структурні елементи системи тлумачення норм права наступні:

1) об'єкт тлумачення норма права, що виражена в приписах законів і підзаконних актів, нормативних договорів та інших форм права, а також у правоположеннях проектів нормативно-правових актів, які підготовлені до прийняття;

2) суб'єкт тлумачення – органи держави, посадові особи, громадські організації, окремі громадяни;

3) предмет тлумачення – зміст (смісл) тексту юридичного акта в цілому або його частини (статті, пункту, абзацу);

4) мета тлумачення – правильне й однакове розуміння норм права та правильне й однакове застосування і реалізація норм права [10, с. 153].

Суть тлумачення як специфічної діяльності полягає в особливостях самого права як суспільного явища. Ці властивості такі, що викликають необхідність тлумачення. Це – нормативність, загальнообов'язковість, системність, формальна визначеність, державний примус. Основу права складають норми – правила загального характеру. Причому нормативність права особливого роду, оскільки це рівний масштаб, який застосовується до фактично нерівних людей. Оскільки закон загальний, а випадок, до якого він застосовується, – одиничний, суб'єкти, які його реалізують, – індивідуальні, то необхідне тлумачення загальної норми, виявлення того, чи можливе використання її в конкретному випадку і щодо конкретних суб'єктів.

Необхідно зазначити, що право – це специфічне суспільне явище, що має свої закономірності розвитку, форми прояву та реалізації, структуру конструкцій, принципи, способи, типи регулювання та ін. Зазначені особливості водночас

вимагають особливої діяльності щодо з'ясування змісту права. Мова йде не тільки про тлумачення розуміння спеціальних юридичних термінів, а й про врахування особливостей правового регулювання. Необхідність тлумачення в праві викликана і можливими протиріччями між його формою і змістом. Зміст права знаходить своє вираження у нормативно-правових актах, які не завжди правдиво відображають волю законодавця. Низький рівень юридичної техніки, недоліки технічного порядку призводять до проблем, суперечностей, викривлення змісту права. У таких випадках тлумачення – умова пізнання справжнього змісту юридичних приписів.

Перебороти юридичну колізію можна шляхом аналізу практики реалізації законів і оцінки застосування актів у цілому або їхніх окремих нормах. Дуже часто це робиться по запитам державних органів різних рівнів, по зверненнях суспільних об'єднань і громадян. Підставою для запитів і звернень є неясності в розумінні понять і термінів, окремих норм, різні позиції у відношенні сфер їхнього застосування, кола суб'єктів, на яких поширюється їхня дія. Суперечливі дії державних органів і організацій також дають привід звертатися за офіційною оцінкою нормативного акта.

У разі якщо при тлумаченні Закону України (його окремих положень) була встановлена наявність ознак його невідповідності Конституції України, Конституційний Суд України у цьому ж провадженні вирішує питання щодо неконституційності цього Закону (його окремих положень).

Висновки, які закладені в правових позиціях Конституційного Суду, мають глибоко правову основу і набувають правової якості обов'язковості в силу статусу і авторитету Конституційного Суду України. Позиція Конституційного Суду обґрунтована теоретично і юридично, нагадує пропозицію науки по удосконаленню законодавства. Вона завжди конкретна за предметом, пов'язаним з ініційованим питанням, яке потребує втручання органу судової влади, специфічна за своєю формою (рішення, висновок, ухвала Конституційного Суду) і має офіційний характер. Але при цьому Конституційний Суд не бачить, на відміну від законодавця, нових правил, а це означає, що Конституційний Суд не створює прямих джерел права [2, с. 167].

Орган конституційного контролю виробляє скоріше теоретичну конструкцію використання потенціалу законодавця для подолання правової суперечності змісту тієї чи іншої норми, умов і порядку її застосування, неясності правової ситуації у зв'язку з питаннями, які вирішуються, або з колізією, яка розглядається. Але така роль Конституційного Суду не може ставити його ні вище Конституції, ані вище Верховної Ради України як єдиного законодавчого органу, і тому це орган держави з особливим статусом конституційного правосуддя. Наприклад, 9 липня 1998 року Конституційний Суд України за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок розглянув на пленарному засіданні справу про офіційне тлумачення частини третьої статті 21 Кодексу законів про працю України, за яким сфера застосування контрактної форми трудового договору визначається законодавством (справу про тлумачення терміна «законодавство»). «Київська міська рада професійних спілок вважає, – говорить в рішенні Конституційного Суду України, – що поняттям «законодавство» охоплюються лише закони, а тому тільки ними повинна встановлюватися сфера

застосування контракту. На практиці контрактна форма трудового договору часто впроваджується підзаконними актами, чим, на думку суб'єкта звернення, порушуються конституційні права громадян на працю». У цьому випадку, робить висновок Конституційний Суд України, треба брати до уваги як закони, так і підзаконні нормативно-правові акти, що є складовою частиною законодавства України, а також чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Отже, питання тлумачення права є традиційним у юридичній науці, зокрема тлумачення норм права посідає значне місце у процесі право реалізації. Воно є найважливішою умовою їх правильного розуміння і застосування. Якщо б тлумачення не було б, складний процес право реалізації був би вкрай важким, а в деяких випадках взагалі неможливим. Необхідність у тлумаченні підтверджена багатовіковим правовим досвідом, юридичною практикою тощо. У демократичному суспільстві тлумачення права має на меті виявлення змісту норм права для того, щоб забезпечити їх правильну, ефективну реалізацію відповідно до режиму законності

Висновки. Таким чином, співвідносячи способи та канони тлумачення норм права, слід визнати перспективним використання деяких канонів у межах вітчизняної правової системи. Існування цих канонів багато в чому обумовлюється ідеєю здорового глузду, яка є єдиною для англо-американської та

романо-германської правових систем. Крім того, необхідно враховувати глобалізаційні процеси, що в них відбуваються. Усе це створює передумови для більш активного використання вказаних канонів у межах української правової системи.

Проблема тлумачення права є практичною в тому розумінні, що її рішення, як ніяке інше, зорієнтовано на вирішення юридичних справ, на подолання конфліктних ситуацій, на винесення правового вердикту. Однак і ця проблема впирається в розуміння права. Без з'ясування об'єкта тлумачення або при різночитанні у тому, що підлягає тлумаченню, складно розраховувати на позитивний результат. Необхідність тлумачення норм права обумовлено їхніми ознаками, особливостями форм вираження зовні і функціонування. Неясність правової норми може зовнішньо проявитися в таких формах: недостатня визначеність; недостатня точність тих або інших слів і виражень у нормативному акті; неповнота норми, коли законодавець не взяв до уваги деякі сторони суспільних відносин, що він хотів врегулювати; внутрішнє протиріччя самої правової норми.

Підсумовуючи можна зазначити, що проблеми тлумачення норм права завжди перебували у центрі уваги юридичної науки, а теорія тлумачення пройшла довгий шлях свого розвитку. Ці проблеми пов'язані з інтересами держави й суспільства, їх зумовленням і захистом. На сьогодні тлумачення норм права є важливим політико-юридичним інструментом виявлення чіткого змісту права.

Список літератури:

1. Алексеев С. С. Общая теория права: учебник / С. С. Алексеев. – М.: ТК Велби, Проспект, 2008. – 576 с.
2. Ведерников Ю. А. Теория держави і права / Ю. А. Ведерников, В. С. Грекул. – К.: Центр навч. літ.-ри, 2005. – С. 167.
3. Власов Ю. Л. Тлумачення норм права / Ю. Л. Власов, В. П. Нагребельний. – К.: «Укр. Енцикл.», 2004. – С. 80.
4. Комаров С. А. Общая теория государства и права / С. А. Комаров. – М., 1996. – С. 230.
5. Коркунов Н. М. Лекции по общей теории права / Н. М. Коркунов. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2003. – 430 с.
6. Молибога М. П. Тлумачення норм права: сутнісні характеристики / М. П. Молибога // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 2. – С. 42-46.
7. Олейников С. М. Тлумачення норм права / С. М. Олейников, Г. О. Христова. – Х.: Право, 2009. – С. 419-445.
8. Паліюк В. П. Деякі аспекти тлумачення норм права (цивільно-правовий аспект) / В. П. Паліюк // Судова апеляція. – 2005. – № 1. – С. 14.
9. Пиголкин А. С. Толкование нормативных актов в СССР / А. С. Пиголкин. – М., 1962. – С. 9.
10. Прийма С. В. Способи тлумачення норм права: загальнотеоретична характеристика / С. В. Прийма // Юрист України. – 2011. – № 3 (16). – С. 10-16.
11. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. / П. М. Рабінович. – Х.: Консум, 2002. – 160 с.
12. Соболева А. Канони толкования в праве / А. Соболева // Рос. юстиция. – 2000. – № 10. – С. 44-46.
13. Тарановский Ф. В. Энциклопедия права / Ф. В. Тарановский. – СПб.: Лань, 2001. – 560 с.
14. Черданцев А. Ф. Толкование права / А. Ф. Черданцев. – М.: Херцало, 1998. – С. 323-327.

Гадьмаши В.Р.

Ужгородский государственный университет

СУЩНОСТЬ И ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ ТОЛКОВАНИЯ ПРАВА

Аннотация

В статье сделан анализ проблем толкования права. Также осуществлена общетеоретическая характеристика способов толкования норм права и проанализированы правила использования и приемы каждого из них. Также исследована проблема соотношения интерпретационных способов и канонов в отечественной правовой системе. Автором отмечено, что структурное несовершенство законодательства усиливается качественными недостатками украинской правовой системы. В первую очередь, это касается низкого уровня законодательной техники. ВРУ с постоянно растущими требованиями к правотворческой работе не всегда удается эффективно регулировать общественные отношения, которые динамично развиваются. Недостатки законодательной техники, помноженные на недостаточную разграниченность функций и полномочий органов государственной власти, обуславливают принятие и действие избыточного количества подзаконных нормативных актов, которые часто вносят в правовое регулирование лишние противоречия, затруднения, неясности и тому подобное.

Ключевые слова: способы толкования норм права, правила применения способа интерпретации, интерпретационные приемы, каноны толкования норм права.

Hadmashi V.R.

Uzhhorod National University

NATURE AND PROBLEMATIC ASPECTS OF INTERPRETATION OF LAW

Summary

The article analyzes the problems of interpretation of law. It also provides general theoretical description of the interpretations of the law and analyzes rules and techniques of application of each of them. The problem of correlation of interpretational methods and canons in the domestic legal system is studied as well. The author emphasizes that structural imperfection of legislation is reinforced by quality deficiencies of Ukrainian legal system. First of all, it concerns the low level of legislative technique. The Verkhovna Rada of Ukraine with ever-increasing demands to the law-making sometimes fails to effectively regulate social relations, which are developing dynamically. Deficiencies of legislative technique, coupled with the lack of separation of functions and powers of public authorities stipulate adoption and action of an excess amount of by-laws, which often introduce superfluous contradictions, difficulties, ambiguities, and the like into the legal regulation.

Keywords: ways to interpret the law, rules for applying the method of interpretation, interpretation techniques, canons of interpretation of laws.

УДК 338.001.36

ФОРМУВАННЯ НОВОГО ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ДОЦІЛЬНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ

Годжаєва О.В.

Академія адвокатури України

Проаналізовано стан чинного трудового законодавства. Визначено основні проблеми чинного трудового законодавства. Обґрунтовано необхідність оновлення чинного трудового законодавства. Проаналізовано основні положення і принципи проекту Трудового кодексу. Визначено його недоліки. Сформульовані власні висновки і пропозиції.

Ключові слова: трудове законодавство, трудові відносини, проект трудового кодексу, недоліки проекту, робочий час, час відпочинку, заробітна плата, гарантії і компенсацій, охорона праці.

Постановка проблеми. Становлення в Україні демократичних принципів та становлення громадянського суспільства обумовлюють створення нових підходів до розуміння значення і місця людини в суспільстві, її потреб та інтересів, забезпечення захисту її прав і свобод. Оскільки кожна людина більшу частину життя присвячує праці, то головне завдання держави сьогодні забезпечити, в першу чергу, закріпити на нормативному рівні, належне регулювання праці та відносин, які складаються в її результаті. Тому, необхідність прийняття нового кодифікованого акту Трудового кодексу пояснюється необхідністю відображення цих змін, створення нормальних умов для розвитку трудових відносин засобами трудового права.

Підготовка нового кодифікованого акту у цій сфері пояснюється також тим, що основу трудового законодавства України, на сьогодні, складає Кодекс Законів про працю, який був прийнятий ще 10 грудня 1971 року і набув чинності з 1 червня 1972 року [13]. По суті, КЗпП на сьогоднішній день є безсистемною сукупністю правових норм, прийнятих за різних історичних епох та економічних умов. Тому деякі норми КЗпП відповідають сучасним вимогам часу, а інша – застаріла і не може адекватно регулювати сучасні трудові відносини.

Також, характерною особливістю сучасного трудового права є те, що до нього належить значна кількість законних і підзаконних нормативно-правових актів. Норми трудового права, які містяться в них, нерідко вступають у суперечність з актами, вищими за юридичною силою рівнем. З цього при-

воду, слід зазначити, що до трудового законодавства належать цілий ряд законів з окремих найбільш важливих інститутів трудового права. Закони України «Про колективні договори і угоди» [4]; «Про охорону праці» [3]; «Про оплату праці» [5]; «Про відпустки» [6], «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» [7]. Норми трудового законодавства містяться в деяких законах комплексного характеру, до складу яких входять також положення адміністративного, фінансового, господарського права, а саме закони України «Про зайнятість населення» [10], «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [8], «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» [12], «Про державну службу» [11], «Про соціальний діалог в Україні» [9] тощо. А також ціла низка підзаконних актів, що регулюють трудові відносини, у тому числі акти колишнього Союзу РСР.

Така розпорошеність та безсистемність норм трудового права викликає певні труднощі не тільки в правозастосовному процесі, але й при реалізації саме трудових прав і обов'язків як працівниками, так і роботодавцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правові аспекти зайнятості населення в Україні висвітлюються в працях багатьох вітчизняних вчених і дослідників, серед яких: Богиня Д.П., Грیشнова О.А., Гончарова Г.С., Лібанова Е.М., Петрова І.Л., Лісогор Л.С. та інші наші українські вчені, а також зарубіжні дослідники.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на значну увагу нау-